

Babası Hacı Veyis Efendi

Vefatının 50. Yıldönümünde
**Haciveyiszade
Mustafa Kurucu Efendi
ve Çevresi -1-**

HACI VEYİSZADE VE ÇEVRESİ ÖZEL SAYISI ÜZERİNE

Konya, başta Hz. Mevlâna ve Sadreddin Konevî olmak üzere, bütün dünyayı etkileyen, ilim, irfan ve kültür hayatımıza damgasını vuran pek çok ilim, din ve tasavvuf erbabı yetiştirmiştir. Selçuklu ve Osmanlı'dan günümüze böyle devam edip gelmiştir. Bu bakımdan, **“Konya, âdeta bir âlimler ve veliler şehridir”** dense yeridir.

Bu yıl, Konya ilim ve irfanına hizmeti geçen pek çok değerli ilim ve din adamımızın, manevî mimarımızın önemli vefat yıldönümlerindeyiz. Vefat ve kutlamalarda, sonu sıfırlı ve beşli yıllar, diğer yıllara nispetle daha farklı şekillerde yapılır. Bu, toplumda hemen hemen âdet haline gelmiştir. Bu değerlerimizin önemli vefat yıldönümlerinden bunu kastediyoruz.

İçerisinde bulunduğumuz bu yıl, Hacı Veyiszade Mustafa Efendi Hoca'nın ellinci, Babası Hacı Veyis Efendi'nin yetmiş beşinci, Hocası, İshak-ı Medaris'in kurucularından ve zamanının allâmelerinden Ahmet Ziya Efendi'nin seksen beşinci, Sivaslı Ali Kemali Hoca'nın doksanuncu, Hacı Veyiszade Hoca'mızın yakın dostu, âlim ve arif insan Fahri (Kulu) Efendi'nin altmışıncı, Cumhuriyet Döneminin en uzun süreli Konya Müftülüğünde bulunan müftü, aynı zamanda döneminin ileri gelen müderrislerinden Hacı Ali Efendi'nin de yine altmışıncı vefat yıldönümüdür. Bu, ismini verdiğimiz değerlerin yıl içerisinde birtakım faaliyetlerle anılması-

nın, hatırlanmasının en azından bir vefa borcu olduğunu ifade etmek istiyoruz.

İki gün önce Sille'de Konya Aydınlar Ocağı'nın başlatmış olduğu sohbet, anmaların başlangıcı oldu. O gün Sille Konağı'nda pek çok Konya büyüğünü hatim ve dualarla andık. Bu özel sayımız ve iki gün sonra Ticaret Odası Konferans Salonu'nda gerçekleşecek olan **“Hacı Veyiszade ve Çevresi”** konulu panel de bu anmaların devamı mahiyetinde olacaktır. İnşallah bu anmalar muayyen aralıklarla yıl boyu devam edip gidecektir.

Hacı Veyiszade Hoca'mızı, 1960 yılı beş Şubatı'nda karlı bir günde kaybetmiştik. Demek ki onu kaybedeli tam elli yıl olmuş. Dile kolay, bu yaklaşık iki nesil eder. Ama o unutulmadı, hâlâ gönüllerde yaşıyor, sevgisinde hiç eksilme olmuyor. Onu sağlığında tanıyanlar da, tanımayanlar da, onun sevimli simasını görenler de, görmeyenler de seviyor. Adı anılınca herkes şöyle bir toparlanıp, onun bilinen veya bilinmeyen bir hatırasını veya menkıbesini veyahut bir kerametini naklediyor. Pek çok ilim, irfan müessesesi günümüzde onun adını taşıyor. Bu, her faniye nasip olmayan güzel bir mahariyet değil mi?

Başta Hacı Veyiszade Hoca'mız olmak üzere, bütün değerlerimizin insanları kendisine hayran bırakan uzak-yakın çevresini kendisine cezbeden biri birinden güzel yönleri

Babası Veyis Efendi

Hacı Veyiszade Mustafa Kurucu Efendi

vardı. Önemli olan onları geleceğe taşıyabilmektir.

Hacı Veyis Efendi olsun, oğlu Mustafa Kurucu Hoca'mız olsun hep, bütün samimiyet ve sadakatiyle gerçek bir Allah ve peygamber âşığı, bir ehl-beyt sevdalısı olarak hayatları boyunca Ehl-i beyt ile ilgili bilgileri talebelerine ve cemaatlerine öğretmeye çalışıp durdular.

Hacı Veyiszade Hoca'mız hayatı boyu hep halkla ve pek çok yardım kuruluşu ile iç içe oldu, halktan hiç kopmadı. Öğrencilerinin, çevresindeki insanların ve cemaatinin derdini kendine dert edindi. Bir derdi, bir sıkıntısı olan da hiç çekinmeden kendisine başvurabiliyordu. Soğuk kış günlerinde ve gecenin bir yarısında kapısını çalanların dahil, gayretullaha dokunur diye hiçbir talebi reddetmiyordu. Bu ne büyük bir âl-i cenaplıktı?

Son derece cömert bir insandı. Yeri geldiğinde çantasını olduğu gibi boşaltıveriyor, halka bizzat örnek oluyordu. Askere giderken veda için gittiğimde verdiği beş lirayı hâlâ saklıyorum. 1958 yılı sonlarında gerçekleşen bu görüşmemiz hocamla son görüşmemiz oldu. Hoca Efendi, hayatı boyu, kimseyi kırıp incitmedi, malâyani söz konuşmadı, kimseye de konuşurmadı. Dünya malına katiyen önem vermedi.

Dersleri ve vaazları çok zevkli geçirdi. Konuşmasını beyitlerle nüktelerle ve hikmetlerle süslemesini bilirdi. Kendine has ifade ve tatlı izah tarzları vardı. Onun kendinden geçmesine "Rabbim Allah'ım, Mabudu zîşanım" deyişini hiç unutamadık.

Bu özel sayımızda hayatına yer verdiğimiz, hocamızın üstadı Şeyhzade Ahmet Ziya Efendi de zamanın müstesna kabiliyet ve allâmelerinden birisi idi. Hacı Veyiszade merhum, bir ömür boyu hocasını hatıralarıyla olsun, kasidesiyle olsun, unutturmak için büyük gayret sarf etti. Ço-

cuğu olanlar, "adını ne koyalım" diye sorduklarında, "**Babam ziyaya ihtiyacımız var, adını Ziya koyuverin**" tavsiyesinde bulunurlardı.

Askere giderken veda için gittiğimde verdiği beş lira...

Hoca Efendi'nin çevresindeki önemli şahsiyetlerinden birisi de merhum Fahri (Kulu) Hoca Efendi idi. Ona büyük hürmet gösterir, yanında iki dizi üzerinde oturur, o bir şey sormazsa, konuşmazlardı. İnşallah bu değerli büyüğümüzü de altmışıncı vefat yıldönümü olan 26 Temmuz'da şanına yaraşır şekilde anmaya çalışacağız. Gayemiz bu değerlerimizin unutulmamasıdır.

Hoca Efendinin çevresindeki önemli şahsiyetlerden ikisi de, Memiş Efendi'nin küçük oğlu Hasan Kutsi Efendi ile yine Bozkırlı Abdullah (Tanrıkulu) Efendi'dir. Her ikisi de dönemin büyük âlimlerinden idi.

Özetle Hazret-i Mevlâna'nın da ifade buyurduğu gibi Konya, bir âlimler ve velîler şehridir. Bu vesile ile Hacı Veyiszade, babası Hacı Veyis Efendi, üstatları Ahmet Ziya ve Fahri Efendiler başta olmak üzere bütün değerlerimizi rahmet ve minnetle anıyor, kabirleri cennet bahçelerinden bir bahçe olsun diyoruz.

Prof. Dr.
Ali Osman KOÇKUZU

HACI MUSTAFA KURUCU HOCA EFENDİYİ HAZIRLAYAN ŞARTLAR

Yaygın söyleniş ile insanları ve olayları birtakım şartlar ve sebepler hazırlar. İnsanlar ve olaylar, kendilerini çevreleyen bu önemli tesirlerin dışında teşekkül edemez. Biz bu özetimizde, Hoca Efendimizi hazırlayan fikri, siyasî, ictimai ortamdan, çevre ve şartlardan söz etmeğe çalışacağız. Bu ortamı tasvir çok geniş yapılabilir. Şartları ve âmilleri de saymak, uzun uzadıya onları sıralamak mümkündür. Biz sadece önemli gördüklerimiz konusunda, bir kaç düşünme başlangıcı vermeğe gayret edeceğiz.

Sosyal ve siyasî şartlar:

Osmanlı topraklarının oldukça çalkantılı günlerinde doğan hoca efendi, Plevne yıllarının üç beş sene sonrasında ilmi bir aile muhitinde dünyaya gelmiştir. Balkanlar, Arap diyarları, Kafkaslar, Yemen, Kırım ve civarı, Kuzey Afrika hemen hep huzursuzdur. Bu senelerde zaman zaman kısa süreli kıtlıklar da baş göstermektedir. Ailenin bir ucu köye bağlı olduğu için, hiç olmazsa en önem-

li ihtiyaç maddelerinde belki sıkıntı çekilmemiştir.

Harp yılları olduğu için, insanlar Trablusgarb'a, Balkanlar'a, Yemen'e, Kafkaslar'a bütün Arabistan'a asker olarak alınmakta, oralardan geri dönenler de pek az olmaktadır. İdarede Batıya dönüş, Tanzimat, Meşrutî idare, seçim gibi sözler edilmekte, toplum fikren ve sayıset açısından tedirgin bulunmaktadır. Ulemanın insanlar üzerindeki etkisi tartışılmakta, laiklik başlangıcı fikirler Osmanlı toplumu ile tanıştırılmaktadır.

İlmî, ahlâkî Maarif çevresi:

Hocaeefendi ve pederleri öğretim ve eğitimle meşgul olan bir aile mensubudurlar. Pederleri ve biraderleri İbrahim Efendi hep cami hizmetlisidirler. Ayrıca medresede hem öğrenim görmüş ve hem de hocalık yapmışlardır. Bozkır/Hocaköyü âlimlerinden Muhammet Kutsî / Memiş Efendi'nin oğlu Muhammet Bahattin Efendi'nin medresesi onların öğrenim görüp, hocalık ettikleri kurumları

olmuştur. Kurum idarecilerinden en büyük ağabeyin siyasî yönü vardır. Diğer kardeşler ve yetişen öğrencilerin matbuat ile yakın ilişkileri olmuş, dergi, gazete ve kitap yayınlamış ve insanları bilgilendirmek ve siyasî olgunluğa erdirmek için gayretleri olmuştur.

Müderris ve öğrenci arkadaşları:

Mustafa Kurucu Efendi Hoca'mızın yaşça ağabeyleri olan, Fahri Efendi, Bozkırlı Abdullah Fevzi Efendi, Bozkırlı Hasan Kutsi Efendi, Bozkırlı Ali Rıza Kutsi Efendi, Mustafa Kurucu Efendi ile birlikte en az otuz yılı aşkın bir süre birlikte çalışan ilim adamları vardır. Bu kişilerin herbirinin maarif, eğitim, öğretim, askerlik hayatı ibretle izlenecek durumdadır.

Muhammet Bahattin Efendi, küçük oğulları Ahmet Ziya Efendi, öğretim ve eğitimde bu kuşağın en etkili isimleridir. Zeynel Abidin ve Rifat Efendi'lerin etkileri de siyasî ve içtima alanda olmuştur. İlmî, öğretim tekniklerini, öğrenci yetiştirme yollarını, insanlara hizmet usullerini hep bu "Paşadaresi Yaranı"ndan öğrenen bu zümre, aynı güzellikleri öğrencilerine ve en sonunda İmam Hatip Okulu öğrencisine aktarmayı hedeflemiştir. Çok seviyeli bir din eğitim ve öğretimi yanında, açılan modern okulların program ve dersleri de kurumlarında okutulmakta idi.

Şeyhulislam Mustafa Sabri Efendi'nin söyleyişi ile "İlim Havarileri" olan Paşadaresi yaranı, çok önemli insanlar yetiştirip, kendilerine düşen görevleri yaptılar. Konya'daki elliye aşkın ilim müessesesi aynı tarzda çalışıp bereketli mesai verseydi, binlerce üstün ilim ve ahlaklı kişi sadece bu ilden çıkardı. Bu konuda kötü bir tespit de yapmak istemeyiz. En azından, çok ileri düzeydeki medreseler yine ilim ve idare adamı yetiştirmiş, hatta pek çokları o tarihlerde yakın dönemlerde siyasî ve ilmî görevlerde de bulunmuşlardır. Hata ve sevaplarıyla tarihe intikal eden bu dönemin, özellikle her kişinin üzerinde tek tek çalışma vazifemiz bulunmaktadır.

Abdullah Fevzi Efendi, geriye bıraktığı eserleri ve tuttuğu günlükleriyle görevini en üst düzeyde yapan bir müderris ve mücahit olarak henüz tam tanıyamadığımız bir değer olarak seksen yıl bilinmezlik örtüsü altında kalmıştır. Ali

Rıza Kutsi Efendi, babası ve amcaları hakkında da bilgilerimiz sınırlıdır. İbrahim Hakkı Konyalı, Saatçi Osman Efendi, Galleci ailesinin damadı Osman Oktaç, Ahmet Tahir Elliiki, Fatih Göktaş hocalar hakkında da çalışmamız olmamıştır. Bunlar, yüze gelen öğrencilerdir. Paşadaresi / İslam öğrencilerinin askeri hayatı, toptan dil bilmeleri sebebiyle alınıp Filistin'e gönderilmeleri ve sonrası, yine askeri arşivde çalışmalar beklemektedir.

Bu zatların, ilmî ve tedrisata ait özellikleri:

Paşadaresi/İslah öğretim kurumu, son derece çağdaş bir eğitim ve öğretim uygulamış, öğretim tekniklerini bilen hocalar eliyle bütün mensuplar gözetim altında tutulmuş ve "ihtiyaca yetecek kaliteli insan yetiştirme" ön planda tutulmuştur. Bu eğitim kurumundaki hocaların İslam ülkelerindeki fikir ve siyaset hareketlerinden etkilendikleri düşünülebilir. Hatta neşriyat yoluyla irtibatları da olabilir. Ama buradakiler daha hür, daha ileriye düşünen ve daha da durumunu iyi görüp değerlendiren kimseler olmuştur. İnsanı geliştiren, İslam dini ile ters düşmeyen yeniliğin her türünü, görüp beğenip, kendilerine uygun hale getirip, kendimizin malı yapıp uygulamışlardır. Çünkü, milletvekili seçiminde insanları uyarmak için bir risale kaleme alan hocaları Zeynel Abidin Efendi, milletvekili adayının "uyuntu olmamasını" istemektedir. Uyuntu sözleriyle de, şahsiyetsiz, çabuk kanan, etki altında kalıp kendi şahsiyetini ortaya koyamayan günümüz deyişi: i ile "peyk ve uydu kişileri" kastetmektedir.

Görevleri:

Büyükleri kendimizi iyileştirmek, eksiklerimizi hatırlamak ve gidermek için anarız. Andıkça ahlakımızın ilerlemesi ve çalışma azmimizin artması, faydamızın ziyadeleşmesi gerekir. Birbiriyle irtibatlı çalışmalara ihtiyacımız vardı. Her fert, elinde olan, Konya'nın yakın tarihiyle ilgili, öğretim ve eğitim belgelerinden etrafını haberdar etmelidir. Açık çalışma, açık tenkit, birbirinden haberdarlık /organizasyon hep eksiklerimizdir. Bu özet sözlerle, konuyu bitirirken, bu meselelerin bir yıl süreyle her hafta bir konu şeklinde konuşulması ve açık açık görüşülmesi dileğiyle.

Prof. Dr. Mustafa
UZUNPOSTALCI

HACI VEYİS EFENDİ VE AİLESİ

Konya'mızın yetiştirdiği önemli âlimlerden biri olan Hacı Veyis Efendi, aynı zamanda ailesinin kendi adıyla tanınmasına ve onun ismiyle şöhret bulmasına sebep olan değerli isimlerden birisi olmuştur. Dolayısıyla ondan sonra aile, sanki onunla başlamış gibi değerlendirilerek onun adıyla anıla gelmiştir. Soyadı kanunu çıktıktan sonra ailenin aldığı "Kurucu" soyadı sadece nüfus kayıtlarında kalmıştır. Daha sonra da onun büyük oğlu Mustafa Sabri Kurucu'nun, ailenin tanınmasında daha çok etkili olduğunu söylersek mübalağa etmiş olmayız, diye düşünüyorum. Çünkü adı Mustafa Sabri olmasına rağmen, o da aileye ismini vermiş olan babasının ismi ile yani "**Hacı Veyis Efendi**"ye nispet edilerek anılmış ve kendisine "**Hacı Veyis Zade**" denmiştir. Onun da şöhreti etrafa bu şekilde yayılmıştır. Zamanla oğul, daha çok anıldığı için de neredeyse baba Hacı Veyis Efendi gölgede kalmış gibidir. Burada bir parantez açarak konu üzerinde biraz duralım.

Günümüzde oğul Mustafa Sabri Kurucu "**Hacı Veyis Zade**" unvanı ile babasından daha çok tanınmaktadır. Çünkü o günümüze yakın olan yıllarda yaşamış ve 1960 yılında vefat etmiştir. Vefat ettiğinde ise babası "**Hacı Veyis Efendi**"nin vefatı üzerinden yirmi beş yıl gibi bir zaman geçmiş bulunuyordu. Onun "**Hacı Veyis Zade**" olarak her anılışında babasının adına nispet edilerek söylendiği için, babasının da adı anılmakta olmasına rağmen, söyle-

yen ve dinleyen bunun farkında olmuyor; sadece oğuldan bahsedilmiş olarak algılıyordu. Diğer bir ifade ile Mustafa Sabri Kurucu Hoca'mız, "**Hacı Veyis Zade**" olarak söylenip anılırken aynı zamanda babasının isminin söylendiğinin kimse farkında olmuyordu. Yani oğlunun şöhretine ismini vermiş bulunan baba neredeyse kimsenin aklına gelmiyordu. Bu sebeple burada hangisinin daha büyük veya daha meşhur olduğu sorusu akla gelmektedir. Acaba oğul, babasının isminden yararlandığı için mi kendisi de şöhret olmuştur; yoksa baba, oğlunun şöhretinden faydalandığı için mi adı herkes tarafından duyulmuştur?

Şüphesiz oğul daha sonra vefat ettiği ve kendisi de Konya'mızda hatırı sayılır hizmetlere destek olduğu için yakın zaman nesli tarafından daha çok tanınmıştır. Ancak Hacı Veyis Efendi de verdiği hizmetler açısından oğlundan geri kalan birisi değildir. Üstelik medreselerde müderrislik ve elli yıl, Dolav yöresinde Ulu Cami (bu kelime "dolap" kelimesinin halk arasında söylenişidir ve Köprübaşı ile Aslanlı Kışla arasında bulunan semtin/bölgenin adıdır. Nitekim bu semtte "Dolap Mektep" ve "Dolap Pare" isimli mahalleler bulunmaktadır) ve bugün kendi adıyla anılan camide (Aslanlı Kışla Caddesi üzerinde Selçuklulardan kalma Hacı Veyis Camii) fahri olarak imamlık yapmıştır. Bütün bunların ötesinde gerek ahlâkı ve gerek yaşayışı ile dikkatleri üzerinde toplamış ve herkes tarafından takdir edil-

miş bir kimsedir. Bu durumda bana göre Hacı Veyis Zade Mustafa Sabri Kurucu Hoca'mız, tanınmaya başladığında babasının şöhreti yaygın olduğu için, onun adıyla anılmış, halk birbirine onu tanıtırken babasına nispet ederek tanıtmış ve artık o "**Hacı Veyis Zade**" olmuştur. Diğer bir ifade ile tanıtılmak istenen oğul, daha önceden tanınmakta olan babanın ismi ile tanıtılmıştır. Dolayısıyla günümüzde bu isim yaygın olarak kullanıldığı için baba ikinci planda kalmış gibidir. Diğer bir ifade ile Mustafa Sabri Kurucu Hoca Efendi, babasına nispet edildiği şekliyle meşhur olmuş ve bu unvan onun lâkabı olmaktan çıkıp asıl adı hâline dönüşmüştür.

Ancak bu durum baba Hacı Veyis Efendi'yi tanımamıza ve tanıtmamıza engel değildir. Çünkü Hacı Veyis Zade, babası Hacı Veyis Efendi'nin ihtimamı ile yetişmiş bir büyük Hoca Efendidir. Bu sebeple de bu yazımızda aileye ismini veren Hacı Veyis Efendi hakkında kısa bir bilgi vererek onu tanıtmak istiyoruz.

Hacı Veyis Efendi aslen, şimdi Karatay ilçesinin bir mahallesi olan, o yıllarda Konya merkeze bağlı Şatır köyünde doğmuştur. Doğum tarihi 1858'dir. Babası bu köyün ileri gelenlerinden Mustafa Ağa'dır. Mustafa Ağa'nın iki oğlu vardır. Diğer oğlunun adı ise Mehmet'tir. Mustafa Ağa kendisi okuyamamış ve cahil kalmış bir köylü olduğu için oğullarının ikisini de okutmak istemiş ve büyük oğlu Veyis ile birlikte diğer oğlu Mehmet'i de Konya'ya göndermiştir. Aslında Mehmet'in okuyamayacağını hem köylüler ve hem de babası bilmektedir. Zira Veyis nasıl zekâ yönünden herkes tarafından takdir edilecek bir seviyede algılanmış ise Mehmet de bunun aksine okuyabilecek seviyede bir kabiliyet ve zekâyâ sahip olmayan bir çocuk olarak bilinmektedir. Ancak kendi

cahilliğinden memnun olmayan baba "okuyamasa da ilmin yolunda bulunmuş olur" ve "okuyabildiği yere kadar okusun" düşüncesi ile onu da göndermeyi uygun bulmuştur.

Konya'ya okumaya geldiğinde Veyis on beş yaşlarındadır.

Konya'ya gönderirken anneleri, bir torba bulgur, bir çömlek tereyağı ve bir çömlek de kavurma yapıp yanlarına azık olarak vermiştir. Çünkü o devirde, günümüzde olduğu gibi öğrencilerin yatılı olarak kalabilecekleri, kaloriferli ve yemekli yurtlar yoktur. Ancak yatılıp kalkılabilecek; yemek yapıp yenebilecek bazı vakıf yerler mevcuttur. Genellikle böyle yerler de medreselerdir. Bundan da anlaşılacağı üzere iki kardeşin okuyacakları medrese ile yatıp kalacakları medrese ayrı yerlerdir.

Veyis Efendi, her çocuk gibi o güne kadar evde yemeklerini annesi pişirdiği için, on beş yaşına gelmiş olsa da pilâvın dahi nasıl pişirildiğinden haberdar değildir. Fakat Konya'ya gelince iş başa düşmüştür. Yanlarındaki azıklardan da anlaşılacağı üzere bu kardeşlerin yemekleri zaruri olarak bulgur pilâvıdır. Kendileri Köprübaşı semtinde, hâlen de aynı isimle anılan yerde, Cevizaltı Medresesinde okumaya başlamışlardır. Ancak kardeşi Mehmet, önceden tahmin edildiği gibi okuyamamış ve bir müddet sonra ağabeyinin de tavsiyesi ile köye dönmüştür.

Veyis Efendi, zamanın kıymetini bilen ve onu asla boş yere harcamak istemeyen bir yaratılıştadır. Ömrü bu bilinçle geçmiştir. O ömrü boyunca zamanını ya kitap okuyarak, ya okutarak veya vaaz ederek geçirmiştir. Zamanını asla boş geçirmiştir. Bu sebeple de daha talebe iken, öğle tatillerinde, okudukları medreseden kaldıkları medreseye geldiklerinde, karınlarını doyurmak için pilâv pişirecek kadar da olsa zamanını harcamak istememiştir. Bu

zamanı kayıp olarak değerlendirmiş ve buna pratik bir çözüm bulmuştur. Artık o medreseye gitmeden önce bulguru bir kapta ıslatırsa gelince pilâvı daha kolay pişireceğini düşündüğü için böyle yapmaya başlamıştır. Ancak daha sonra da bulgurun nasıl olsa önceden pişirildiğini düşünmüş; bu sefer de ıslattığı bulguru pişirip pilâv yapmadan, olduğu gibi, kavurma ve yağla yemeyi, zaman yönünden daha ekonomik bulmuş ve bundan sonra böyle yapmıştır.

İlk tahsiline Sedirler Sıbyan Mektebinde başlamış ve aynı zamanda Hocası Bekir Efendi'de hafızlığını da tamamlamıştır. Daha sonra Aladağlı Hoca'nın derslerine devam etmiş; Aşere-Takrip okumuş ve bu konuda üstat olarak icazet almıştır. Bundan sonra da Adliye Medresesine müderris olmuştur. Burada diğer talebeleri yanında kendi oğulları olan Mustafa Sabri ve İbrahim Efendileri de okutmuş ve onların yetişmeleri için gayretini esirgememiş; onlar da babalarını mahcup etmemişlerdir. Nitekim bu konuda o, torunu Ali Ulvi Kurucu'ya şöyle demiştir: "Oğlum, eğer tarihte, bir baba varmış, iki oğlan evlâdı büyütmüş, ikisi de âlim olmuşlar; baba onların büyümesinde, terbiyesinde, okutmasında hiç yorulmamış derlerse işte inanın ben de o babalardan birisiyim". Ayrıca sözlerine şunları da eklemiştir: "Baban ve amcan, kendilerinden daha üstün, daha faziletli, daha âlim arkadaşlar buldular. Ziya Efendiye şükran minnetim nâmütenahidir... Ziya Efendi Konya'da "İslah-ı

Medaris"i açtı, beni kıraat hocası, amcanı Arapça mükâleme hocası ve babanı da sarf nahiv hocası olarak tayin etti. O medresede gördüğüm feyzi hiçbir yerde görmedim". Görüldüğü gibi, bu medresede baba Hacı Veyis Efendi ile iki oğlu; Mustafa Sabri ve İbrahim Efendi aynı zamanda, hocalık yapmışlardır.

Burada yine bir parantez içinde şunu söylemeliyim: Bu medrese, öteden beri genel olarak ıslahı düşünlüğü hâlde fiilen bir türlü gerçekleştirilememiş bulunan medreseler içinde müfredatı yenilenmiş ve matematik, astronomi ve benzeri derslerin de yer aldığı tek örnek olan bir medresedir.

Bu medrese, o yıllarda Meclis-i Mebusanda Tokat Milletvekili olarak bulunan, sonraları Şeyhülislâmlık da yapmış olan Mustafa Sabri Efendi'nin de dikkatini çekmiş, bizzat Konya'ya gelerek bu medreseyi yerinde görmüştür. Bunun üzerine kendisi İstanbul'da oturduğu hâlde ve herkesin daha iyi bir tahsil yapsın diye çocuklarını İstanbul'daki medreselere gönderdiği bir dönemde, kendi oğlunu Konya'daki bu medreseye göndermiştir. Unutulmaması gereken bir husus da şudur: Bu Medrese tedrisat yönünden gerçekten ıslah edilmiştir ama buradaki hocalara maaş olarak verilecek bir imkâna da sahip değildir. Bu sebeple de burada hocalar fahri olarak ders vermektedirler.

Bu açıklamalardan da anlaşılacağı üzere Hacı Veyis Efendi'nin iki oğlu bulunmaktadır. Ayrıca üç de kızı vardır. Oğullarının her ikisi de hocadır. Büyük oğlu "Hacı Veyis Zade Mustafa Sabri Kurucu" hocamızdır. Küçük oğlu ise "Hacı Veyis Zade İbrahim Kurucu Efendi"dir. Bunların üçü de "İslah-ı Medaris" veya sadece "İslah"ta fahri hocalık yapmışlardır. Bizzat Hacı Veyis Efendi, evi bu medreseye en az iki kilometre uzakta olmasına rağmen bu

medreseye yaya olarak gelir giderdi. Bütün müderrislerin böyle bir sıkıntıya katlanmalarının sebebi her şeyden önce onların ihlâslı ve bu konuda samimi kimseler olmalarından ve ilim öğretme aşkından ileri gelmekte idi.

Daha önce de söylediğimiz gibi **“Hacı Veyis Zade”** deyince akla büyük oğul Mustafa Sabri Kurucu Hoca'mız gelir. Bu isimle kimin söylendiği hemen anlaşıldığı için, çoğu kimse tarafından onun asıl adı bilinmez. Küçük oğul anlatılmak istenirse **“Hacı Veyis Zade İbrahim Efendi”** olarak söylenir. Eğer onun ayrıca ismi söylenmezse o zaman İbrahim Efendi anlaşılmaz.

Hacı Veyis Zade Hoca'mızın da iki oğlu bulunmaktadır; Mehmet ve Veyis Efendiler. Mehmet Efendi, babasının vefatından sonra onun son olarak imamlık yaptığı Aziziye Camii'nde imamlık yapmış, Veyis Efendi de Sultan Selim Camii'nde yaptığı müezzinlik görevinden emekli olmuştur. Mehmet Efendi imamlık da yaptığı için, özellikle de arkadaşları ve akranları arasında **“Hoca Zade”** olarak anılmıştır. Diğer bir ifade ile **“Hoca Zade”** onun ismi gibi olmuştur.

İbrahim Efendi aile olarak 1939 yılında Suudi Arabistan'a, yani Medine'ye hicret etmiş üç oğlundan Ali Ulvi ve Ahmet Ziya Efendiler Mısır'da el-Ezher Üniversitesinde okumuşlar, diğer oğlu Mehmet Nuri Efendi de tahsilini Amerika'da yapmıştır. Her üçü de Suudi Arabistan Devletinde çeşitli resmi görevler üstlenmişlerdir. Ali Ulvi Hocamız, şimdi yıkılmış bulunan ve Mescid-i Nebi'nin kiblesinde yer alan Osmanlı yapımı kütüphanede çalışmış ve oradan emekli olmuştur. Mehmet Nuri Efendi büyük elçilik yaptığı görevinden emekli olmuştur. Ahmet Ziya Efendi'nin ise ayrıca güzel sanatlara ilgisi bulunmaktadır; hat sanatıyla ilgilenmiştir ve dolayısıyla

“hattat”tır.

Hacı Veyis Efendi, babasının Şatır köyünde miras olarak bıraktığı tarlaların geliri ile geçimini temin ederdi. Bunları çoğu yıllarda ortağa verir; bazı yıllarda kendi adına ekirdiği de olurdu. Kolayca bilineceği üzere yaz günlerinde, özellikle de harman mevsiminde herkes harman kaldırma ile meşgul olduğu için, tarlalarda olurlar, dolayısıyla da köyde cemaate gelecek kimse bulunmazdı. Aynı köyden Kerim Ağa'nın anlattığına göre Hacı Veyis Hoca Efendi harman kaldırmak için gittiği bir yılda bir öğle vaktinde Hacı Veyis Efendi camide ezan okumuş ve cemaat beklemeye başlamıştır. Tam bu sırada da Kerim Ağa, birine binip birini de yedeğine aldığı iki atla tarlaya giderken Hoca Efendi onu görür ve yanına çağırır. O da atından inip yanına gider ve “Buyur hocam” der. Hoca Efendi ona “Yahu şu karşıda parlayan bir şey var, nedir o?” diye sorar. O da “Hocam o karşıki köyün camiidir” diye cevap verir. Gerçekten de görünen takriben beş kilometre uzakta olan Hayıroğlu köyünün çatısı çinko ile kaplı camiidir. Bunun üzerine Hoca Efendi “Oğlum, beş kilometre uzaklıktaki camiye gördün de önündeki camiye görmedin mi? Hadi atları bağla, abdest al da gel” der.

Hacı Veyis Efendi'nin en büyük özelliklerinden birisi de herkese selâm vermesiydi. Onu bilmem ama oğlu Hocamız **“Hacı Veyis Zade”** de öyle idi. Çarşıda veya her hangi bir yolda yürürken, kime rastlarsa, büyük küçük, tanıdık tanımadık demeden herkese selâm verirdi. Onun bu özelliğini bilen herkes de o geçerken, bir kenara çekilir ve onun selâm vermesini bekler ve verilen selâmı büyük bir saygı ile alırdı. Buna halkın onun selâmıyla bereketlenmek istemesi olarak bakmak da mümkündür.

• *Devam Edecek*

Yrd. Doç. Dr.
Kamil UĞURLU

KONYA'YI ŞEHİR KILAN ULULARDAN BİRİ...

Onu tanımayanların hep ziyânda olduğunu düşünmüşümdür. Konya'yı saran o fevkâlade havanın, her yeri kuşatan huzur havasının salt Hz. Mevlâna ve Şems'ten geldiğini düşünenler doğru düşünmüş olurlar. Hacı Veyiszâde Mustafa Efendi bu binalar ve insanlar topluluğunu "Şehir" kılan ululardan biriydi.

Aziziye Camii, Sultan Aziz zamanında yapılmış, barok cephesiyle farklı bir hava kazandırmıştır bulunduğu çevreye. Selçuklu eserlerinin her köşe başını mübârek çeriler gibi beklediği Konya sokaklarının bir kesişme noktasında yer alan bu süslü bina, biz yaşatıkların beyninde, İtalyan tipi cephesiyle değil, oranın imamlığını yapan bu aziz sebebiyle yer etmiştir.

Sabah namazı vakitleri bu şehirde çok farklıdır. Serin ve huzurlu bir rüzgâr bütün gönülleri havalandırır ve

insanlar, mihrapta, ayak parmakları üzerinde fatihayla havalanan, uçan bir iman arkasında mekân değiştirirlerdi. Beyaz cübbesi içinde, çekik gözleri iyice çekilmiş, bir çizgi kalmış, beyaz sakalın çevrelediği Türkmen simâsiyle, "devr-i saadetten" uçup gelmiş bir sahabe gibi kıldırırdı namazlarını.

Namaz sonrası ayak üstü sohbeti başlardı ve o yine, ayak parmakları üstünde yükselerek, sesini çoğu zaman kısarak, bazen gülererek, bazen sitem ederek konuşurdu. Derdi olanlar, talebi olanlar, korku ve sıkıntısı olanlar, şikayeti olanlar, ihtiyacı olanlar hep orada olurlardı ve hepside derdine mutlaka bir çâre bulurdu. Herkes onun için azizdi ve hepsiyle ilgilenirdi.

Hayattayken efsaneydi. En yoksul evlerden varlıklı ailelere kadar hepsinin sohbetinde o vardı. Konya'nın üçüncü boyutuydu. Onsuz şehir nasıl olurdu bilmem. .

Bir gün ona, bunca ilmine, bunca bilgisine ve Allah vergisi bunca hikmetine rağmen, neden bunları yazıya dökmediğini sordular. Türk kültürünün neden "sözlü bir kültür" olduğunu merak edenlere cevap teşkil eden şu değerlendirmeyi yaptı:

-Bir kalbden bin kitap çıkar. Ama bin kitaptan bir kalp çıkabilmez.

Kendi değerlendirmesine göre mevcut insanların en kayda değmezi oydu.

Bir münâsebetsiz, bir gün damdan düşer gibi, o günler de daha az bilinen bir başka hocadan bahsed-

rek:

- O mu büyük, siz mi büyüksünüz ? diye yakışsız bir soru sordu. Hoca, duraksamadan cevapladı :

- Şüphesiz o benden büyük, şüphesiz. Ama ben ondan önce doğmuşum.

Herkese, ama herkese, bazen bir gölgeye bile selam verirdi. Herkesi selâmlardı. Küçük çocuklar onun geçtiği yola dizilirler, tek sıra olurlar onu selâmlarlardı. O ciddiyetle cevap verirdi.

Babası, devrin ünlü ve çok değer verilen âlimlerinden biriydi. O vaktin âlimleri, nafakalarını kendileri kazanırlardı ve ilimlerini, nafaka için çalışmadıkları zamanlarda kazanmaya çalışırlardı.

Kendisi için ettiği dua, umumiyetle şöyleydi : **“Allah’ım, şeytanın ve siyasetin şerrinden sana sığınırım.”** Ettiği en kötü söz, kişilere okşar gibi söylediği **“sahtekâr”** kelimesiydi. Hani, babaların küçük çocuklarına söylediği “seni kerata seni” veya “seni yaramaz seni” sempatik hitabı, onda “sahtekar” şeklini almıştı.

Aziziye Camii çevresinde her gün,

gün ağarmadan başlayan, namaz sonrası hareketlenen bir pazar kurulurdu ve Konya’nın çevre köylerinde oturanlar, bir avuç mahsullerini buraya getirip satarlardı. Önce Aziziye’de namazlarını kılar, sonra pazara dâhil olurlardı ve ailenin nafakasını temin eyleyip huzurla dönerlerdi.

Konyalı âşıklardan Mehmet Yakıcı, köyden getirdiği peynir tulumunu caminin kapısı önünde koydu ve içeriye, namaza girdi.

Namaz sonrası, bermutad sohbet başladı. Hacı Veyiszâde, her zamanki gibi, yönü cemaate dönük, cemaat her zamanki gibi dikkatli ve heyecanlı, onu dinliyorlardı. Âşık Mehmet durumundan memnundu amma, peynir tulumu da satılmayı bekliyordu ve onun sağlayacağı paraya ihtiyacı vardı. İkirciklendi durdu. Ama hiç belli etmedi ve sohbeti dinlemeye devam etti. Hoca konuşmasını en can alıcı noktada kesti ve cemaatin en arkasındaki Âşık’a seslendi:

-Ülen sahtekar, telaşlanma, peynirinin müşterisi hazır. Şu son söyleyeceklerimi iyi dinle. . dedi ve sohbet sürdü.

”

Sabah namazı vakitleri bu şehirde çok farklıdır. Serin ve huzurlu bir rüzgâr bütün gönülleri havalandırır ve insanlar, mihrapta, ayak parmakları üzerinde fatihayla havalanan, uçan bir iman arkasında mekan değiştirirlerdi. Beyaz cübbesi içinde, çekik gözleri iyice çekilmiş, bir çizgi kalmış, beyaz sakalın çevrelediği Türkmen simâsıyla, “devr-i saadetten” uçup gelmiş bir sahabe gibi kıldırırdı namazlarını.

”

Yer yarılrsa da yerin dibine geçseydi Âşık Mehmet.

Neden sonra dışarı çıktığında, her tarafın çeşit çeşit tulumuyla dolu olmasına rağmen o, malını değer fiyatıyla zorlanmadan sattı ve bu ders onun hayatını değiştirdi.

Herkese iyilik okurdu. Ama buna rağmen "kötülük" her devirde vardı. Olmasa olmaz. Bir gün, yine bir sohbet esnasında, onunla teklifsiz olabilecek genç bir yakını,

- Amca, falan adam senin hakkında ileri-geri laflar etti, hatta sana sövdü. . Dedi. Hoca tebessüm etti ve şöyle dedi :

- Ulviğim, o adam demek beni iyi tanımıyor. Ve tanımadığı içinde sadece sövmüş. Halbuki ben, sadece sövülecek değil, dövülecek adamım yavrum. .

Sadettin Kaynak merhum o tarihlerde bir ara Konya'ya gelmişti. Hafızdı Sadettin Kaynak. Çok güzel okurdu. Türk musikisinin o büyük bestekârı, aynı zamanda mükemmel bir hânendeydi. Güzel kıratı vardı. Mevlüt okurken herkes kendinden geçerci. Hoca çevresine :

- Hafızı iknâ edin de, bizim çocuklara da öğretsin bu güzel okuyuşunu, dedi. Yine, münâsebetsizlerden biri, kendini tutamadı ve iftira kokan şu sözü etti :

- İyi de hoca, o zat hem şarkı-türkü söyler, hem de ara-sıra kafayı çeker. .

Hoca, yine mütebessim :

- Varsın olsun. İsterse "kafa çekme" parasını da biz veririz. O hele çocuklara tavır öğretsin.

Halbuki rahmetli Kaynak'ın "kafa çekmeyle" falan bir ilgisi yoktu.

Akşam vakti ile yatısı arasında onbeş-yirmi dakikalık bir dinlenme ve hafiften kestirme adeti vardı. Bu dinlenmeler umumiyetle caminin girişindeki canlı, müezzin hücrelerinde olurdu. Bir gün hücrelerinde yine din-

lenmeye çekilirken, kapıdaki kayyuma: "Lütfen içeriye kimseyi alma, biraz dinleneceğim" dedi.

Hücrenin ölü kalabalığı ve hocanın yanına girmeye çalışıyorlardı. Hoca baktı, dayanamadı ve camı tıklatarak kayyuma "bırak, gelsinler" mânâsında işaret etti.

Koca Konyalı kayyum bu işe fena bozuldu. Adamları içeri alırken, kendi kendine ve duyulacak şekilde konuştu:

- Birader, ne yapacaksınız. Bunların hocaları da yallı. .

Geçimini sağladığı ve şimdiki burs benzeri imkânlar temin ettiği pek çok gariban talebesi vardı. Ayrıca, İmam-Hatip okulunda "Arapça, Fıkıh ve Hadis" dersleri veriyordu. Dersleri Aristo'nun dersleri gibi geçiyordu ve her ânı zaptediliyordu.

Ondan feyz alanların çoğu, bu memlekette "doğru-dürüst kabul edilen" din adamları, meslek adamları oldular.

Vefâtı, Hz. Mevlâna'nın göçüşünden bu yana Konya'nın gördüğü en muhteşem uğurlama oldu.

Uğurlama törenine, komşu şehir ve kasabalardan gelenlerle kırk bine yakın insanın katıldığı söylenir.

Kuşluk vakti, saat on civarında evinden alınan cenaze, namaz vaktine ancak gelebildi Aziziye'ye. Bütün minarelerden yükselen salât ve selamlar ile binlerce insan, sel olan gözyaşıyla, namazdan sonra ve üç buçuk saatte iki yüz metrelik mesafe aşıldı. O zamana kadar sadece Hz. Mevlâna'nın cenazesine katılabilen kadınlar, ikinci olarak Hz. Hacı Veyiszâde'nin cenazesine katılabildiler.

Cenazeden sonra yollardan arabalarla ayakkabı, takke ve şapka toplandı. Eşyasını düşürenler, eğilip onları alamadılar.

Şimdi Her Cuma günü, hangi mevsim olursa olsun, Üçler Kabristanı'ndaki kabri başında namaz sonrası toplanır ve Kur'an okunur.

İSLÂMDA GÜZEL AHLÂK VE HACİVEYİSZADE HOCAMIZ

Dr. Ahmst BALTACI

Ahlâk, huy, davranış biçimi anlamına gelen bir kelimedir. Aslında ahlak, huylar anlamına gelen çoğul bir kelime ise de biz dilimizde evlad, evrak, emsal gibi tekil anlamında kullanılmaktadır. Bunun tekili hulk veya huluktur. Ahlakı kısaca huy, davranış biçimi diye tarif edebilirsek de kişinin daha çok alışkanlıklarından kaynaklanan davranışları olarak tanımlanması daha uygundur

Davranışlar iyi ve kötü olabileceğine göre ahlakın da iyi ve kötüsü olabilecektir. Güzel ahlâka ahlak-ı hasene, ahlak-ı hamide, mekarim-i ahlak gibi isimler verildiği gibi kötü ahlaka da ahlâk-ı seyyie, ahlak-ı zemime adı verilir.

Tarifat sahibi Seyyid-i Şerif Cûrcani hulk kelimesini yâni ahlakı Et-Tarifat isimli meşhur eserinde şöyle tarif ediyor.

“Huy (ahlak) kişinin mizacına yerleşmiş bir haldir. Bu halden zuhur eden davranışlar, düşünmeden ve iradi olmaksızın kolaylıkla meydana gelirler. Kolaylıkla zuhur eden davranışlar aklen ve şer’an güzel kabul edilen davranılarsa bu husn-u hulk (iyi ahlak) olarak isimlendirilir. Şayet bu davranışlar çirkin ise buna da huluk-u seyyie (kötü ahlak) adı verilir. Mesela devamlı bir alışkanlık sonucu olmaksızın nadiren yapılan bir yardıma sehavet (cömertlik) denmez. Yine çok sinirli bir kişinin bir konuda kendini zorlayarak susması da onun hilim (yumuşak huy)sahibi olduğunu göstermez.

Tarifat sahibinin de dediği gibi kişinin, bir konudaki ahlakı şudur demek için o hususu tabii olarak yapması, düşünüp karar vermeye gerek duymadan uygulaması gerekir. Onun için bazılarına Türkçemizde de ahlakı şöyledir anlamında, tabiatı şöyledir, mizacı şöyledir gibi ifadeler kullanırız. Gerçekten de o hâl onda ayrılmayan bir mizac olmuş, aksi düşünülmeleyen bir tabiat haline gelmiş demektir.

Tarifatta cömertlik-cimrilik konusunda örnek verildi. Biz de Hacıveyiszade hocamızdan iki örnek davranış hatırlayalım.

Konya İmam-Hatip Okulumuzun mezunlarından muhterem ve çok değerli arkadaşımız, ağabeyimiz Prof. Dr. Hayrettin KARAMAN Bir varmış, bir yokmuş isimli hatıratında anlatıyor....

“Bir bisiklete ihtiyacım vardı. Ucuz olur diye dellal pazarına gittim, ikinci el bisikletlere baktım, işimi görececek bir bisiklet buldum, fiyatı yetmiş lira idi. Benim yetmiş liram olmadığı gibi kazancımdan biriktirebilmem için de birkaç ay beklemem gerekirdi. Çare ödünç para bulmaktı. Düşündüm, ilk ve son aklıma gelen pek muhterem hocamız Hacıveyiszade Mustafa Efendi oldu. Düşünün, o tarihte, benim o günkü şartlarım içinde koskoca Konya'da, ödünç para almak için de bu zat aklı geliyordu. Aziziye Camii'ne gittim, namazı kıldıktan sonra yanına varıp elini öptüm ve maruzatımı dile getirdim, hemen kahverengi, oldukça

eskimiş, iki gözü olan bir meşin cüzdan çıkardı. Cüzdanda yalnızca yirmi lira vardı, bunu bana verdi, sonra hücre sine (camideki giyinme ve dinlenme odasına) girdi; bir kağıt aldı manifaturacılık yapan oğlu Mehmet Âğabeyimize bir mektup yazdı, bana “oğlum bunu bizim Mehmet’e götür, o sana elli lira daha verir” dedi. Mektup açık olduğu için yolda okudum. “Oğlum, sana tuhfe-i İslam ile selam ederim” diye başlıyordu, gerisi aklımda kalmamış. Mektubu Mehmet Ağabey’e verdim, okudu, hiç tereddüt etmeden ve bana bir şey sormadan elli lira çıkarıp verdi. Hemen gidip bisikleti aldım, üzerine bindim ve seviçten uçarcasına evimin yolunu tuttum.” (s. 142)

Dikkat buyurun: Cebindeki paranın tamamını veriyor, ama yetmiyor. Oğlu Mehmet Efendi'ye pusula yazıyor. Mütebakisini o veriyor. O da gidip bisikleti alıyor. Benim kanaatim parayı oğlunun verdiği o parayı hoca efendi oğluna sonra ödemiştir. Benzer durumlar sık sık tekerür ettiği için Mehmet Âğabeyin bu paraları cebinden ödemesi kolay değildir.

Variyetli bir insanın varlığından bir şeyleri ayırıp ihtiyaç sahiplerine

verebilmesi şüphesiz çok güzel bir haslettir, cömertliktir, ahlak-ı hamide örneğidir. Ama cebinde bulunan mevcut parasının tamamını verebilmek, fevkalkade önemli bir cömertlik örneği olduğu halde bir öğrencinin ihtiyacı karşılanmadığı için rahat ödemiyor, mütebakisini oğlunun ödemesini temin ediyor. Bu cıvânmerdâne hareketin değerlendirmesini yapmak ve bu olayı bizim terazimizle tartmak imkânı yoktur. Kaldı ki bu kabil hareketler bir defa olmuş nâdirattan olan olaylar değildir. Mutad dediğimiz hoca efendimizden hergün sadır olan olağan durumlardan biridir.

Bir örnek de Ali Ulvi Âğabeyden dinlemişim. Konuyu hatırasına da almış. (cilt I sh. 198)

“Amcam 1949 da hacca gelmişti. Sonraki yıl yine geldi. Herkes amcamı maddeten de zengin sanıyordu. Harem-i Şerife yakın Sakızlı Medresesi diye bir medrese vardı. Bahçesinde bir çeşmesi vardı. Burayı amcama göstermişim. İki namaz arası, eve gelmez, burada abdest alır, yine Mescid’e dönerdi. Orada abdest almak çok hoşuna gidiyordu.

İkinci gelişinde idi; orada kalan Buharalı talebe Molla Abdurrahman

la ahbab olmuşlar. Birgün beraberdik, Mescid'e gidiyoruz. Molla Abdurrahman bana dedi ki:

“Buhari Şerhi Ayni'ye ihtiyacım var. Acaba amcamız bana para temin edebilir, o kitabı alabilir mi?”

Amcam bir imam, mağazası yok, geliri yok. Tabii Molla bunu bilmiyor. Ben: “Bu hususu sonra görüşelim.” derken, amcam duydu. “Ne diyor?” dedi. Ben, “Efendim, kendisiyle sonra görüşeceğiz.” dedimse de, “Hemen görüşelim!” diye dönüverdi.

Efendim, Buhari Şerhi Ayni'si yokmuş...” dedim. Amcam :

“Babam! Zeki olun, fakih olun, Fakih demek, anlayışlı demek, fıkıh demek fehim demek. Hoca dediğin anlayışlı olacak. . . Molla Abdurrahman bulabilseydi, bana kadar gelmezdi.”

Konuyu kendisinden ilk dinlediğimde Ali Ulvi Kurucu ağabey şöyle anlatmıştı. Amcam öğrencinin Ayni isimli kitaba ihtiyacını öğrenir öğrenmez heyecanla: Ali! Bir öğrenci benden bir kitap ister de ben hiç almaz mıyım? Elbette alırım.” dediğini ve ilk tepkisinin böyle olduğunu anlatmıştı.”

Ali Ulvi ağabeyin de anlattığı gibi hocafendi zengin bir insan değildi ama son derece gönül zenginliğine sahip bir insandı.

Bilindiği gibi dinimiz güzel ahlâka çok önem verir. Bir hadisinde Efendimiz SAV: “İslam dini, güzel ahlaktan ibarettir” buyurur. Peygamberimiz, peygamber olarak gönderiliş sebebinin izah ederken: “Ben Mekarim-i ahlaki tamamlamak için gönderildim” diye buyurur. Mekarim-i ahlak tabiri, üzerinde düşünmenizi gerektiren ve ince mânâlar içeren bir tabirdir.

Şöyleki, kerem kendisine kötülük yapana bile iyilik yapmak manasına gelen bir kelimedir. Dikkat edelim, kötülük yapana affetmek değil,

affetmesi bir yana üstüne bir de iyilik yapmak anlamına gelen bir fazilettir. Kerem sahibi olan kişiye de kerim denir.

İşte Mekârim-i ahlak demek, kerem esasına dayanan, sadece dostuna değil, kendisine en büyük kötülüğü yapan düşmanlarını bile affettiği gibi gerektiğinde onlara yardım etmekten zevk alan bir örnek ahlak demektir. İşte Efendimiz SAV insanlığa böyle bir ahlak öğretmekle görevli olduğunu beyan buyuruyor.

Hatırlayalım: Efendimiz SAV in Mekke'den ayrılıp hicret etmek zorunda kaldığı şartları, daha sonra Kureyş'in İslam'ı yok etmek ve Efendimiz SAV in hayatına son vermek üzere Medine'ye hücumlarını ve yapılan savaşları ve sonrasında Mekke fethi. Kendisine en büyük düşmanlığı yapan Mekkelileri toplayıp onlara soruyor:

- Benim size şimdi ne yapacağımı tahmin ediyorsunuz? Mekkeliler ona çok dikkate değer şu cevabı veriyorlar:

- Sen kerim bir kardeşsin. Kerim bir kardeşin oğlusun! Sen den iyilikten başka bir şey beklemeyiz.

Haciveyiszade Hoca'mız, tabir caizse peygamber âşığı, peygamberimizin ehli-i beytinin, ashaplarının, onu sevenlerin ve onun sevdiklerinin âşığı bir ümmeti. . Ona ve onlara benzemeye çalışan ve bu hususta da gerçekten başarılı bir hoca efendi...

Bir örnek: Bir zat hoca efendiye gelir. Hocam: “Biz akşam falanın evinde yemekte idik. Orada falan falan vardı. Falan zât sizin hakkınızda şöyle şöyle laf etti” deyince hoca efendi adama ne yemekleri yediğini bir bir sorar. Arkasından da kendi tabiriyle: “Kursaksız o kadar yemeği hazmettin de şu kadcırcık lâfi hazmedemedin mi?” diye nâzikâne bir şekilde adamı uyarır. .

Yapılan iş, laf taşıma, koğuculuk,

dinimizin nemime dediği ve şiddetle yasak ettiği bir iş. Fitnelerin çıkmasına ve insanlar arasında düşmanlıkların oluşmasına yol açan en kötü huylardan birisi. . Böyle durumlarda çoğumuz en hafifinden “Ya öyle mi söyledi” diye karşıladığımız bir olay karşısında hoca efendi memnun olmadığını ifade etmekle beraber adamı kırmadan uyarması ne kadar güzel bir örnek. . . Benzer iki olayı da Ali Ulvi ağabey hâtıratında naklediyor. (C. I. sh. 233-235)

Gönül isterdi ki, Hacıveyszade Hoca'mız, çoğu mevsuk olmayan kerametlerle değil böyle örnek davranışları ile tanıtılsın. Zira mevsuk bile olsa kerametler kişilerce örnek alınarak uygulanamaz. Taklid edile-

mez. Ama güzel davranışları, bizim için numûne-i imtisal (uygulanabilir örnek) teşkil eder

Bu yazıda söz ve davranışlarından çok azına yer verebildik. Ancak şunu söyleyebiliriz. Nasıl ki, Peygamberimiz ümmete örnek gösteriliyorsa (Ahzab Suresi 22)Hacıveyszade Hoca'mız da kendisini gören ve tanıyan insanlara örnek hareketler sergileyen bir zât-ı muhteremdir.

İnanıyoruz ki o peygamberimizin “Alimler, peygamberlerin varisleridir. ” buyurduğu hadis-i şerifi ile haber verdiği mümtaz İslâm ilim adamlarından birisidir.

Cenab-ı Hak garik-i rahmet eylesin... Amin.

Hacıveyszade Anılıyor

Vefatının 50. yıldönümünde Hacıveyszade Mustafa Kurucu Hocaefendi, şehrimizde çeşitli programlarla anılacak.

Konya'mızın son dönem manevî mimarlarından Hacıveyszade Mustafa Kurucu Hocaefendi; Konya

Müftülüğü, Meram Belediyesi Konevi Araştırma Merkezi (MEBKAM), Türk Anadolu Vakfı ve Hacıveyszade Camii Yaşatma Derneği'nin işbirliği ile 5 Şubat 2010 Cuma günü icra edilecek programlarla anılacak.

Hacıveyszade ailesi ve çevresinden ahirete intikal edenlerin ruhuna ithafen Hacıveyszade Camii'nde saat 11. 30'da mevlid okunup, hatim duası yapılacaktır.

Aynı günün akşamı saat 19. 30'da Konya Ticaret Odası Konferans Salonu'nda yapılacak olan panelde ise “Hacıveyszade ve Çevresi” konu edilecek. Günümüzün önemli bilim adamlarından ve aynı zamanda Hacıveyszade'nin talebeleri olan panelistler, merhum Hoca Efendi ve çevresini çeşitli yönleriyle ele alacaklar.

